

KITAP TAHLİLİ

KITAP TAHLILI

Prof. Dr. YILMAZ ALTUĞ

S. K. AGRAWALA - AIRCRAFT HIJACKING AND INTERNATIONAL LAW - Oceana - Tripathi 1973. Hindistanda Poona Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Profesör S. K. Agrawala'nın Hindistan Devletler Hukuku Derneğinin himayesinde yayınladığı «Uçak Kaçırma ve Devletler Hukuku» adlı bu eser gerçekten Devletler Hukuku literatürüne bir katkı mahiyetindedir.

Bilindiği üzere uçak kaçırma veya hava korsanlığına karşı 1963 tarihli Uçakta İşlenen Suçlar ve Bazı Diğer Eylemler hakkındaki Tokyo Sözleşmesi; 1970 tarihli Hava Gemisinin Kanunsuz şekilde Ele Geçirilmesine son verme hakkındaki La Haye Sözleşmesi 1971 tarihli Sivil Havacılığın Güvenliğine karşı işlenen kanunsuz fiillere son verme hakkındaki Montreal Sözleşmesi akdedilmiş bulunmaktadır. Ayrıca 1958 tarihli Açık Denizler hakkındaki Cenevre Sözleşmesinde de hava gemisini kaçırma ve hava korsanlığına karşı hükümler vardır. Bu sözleşmeye göre deniz üstünde veya herhangi bir yerdeki korsanlık cezalandırılacaktır. Buradaki herhangi bir yerdeki terimine havadaki korsanlık girmektedir.

Uçak kaçırma navigasyon güçlüklerinden başka inme ve kalkma güçlük ve tehlikeleri doğurmaktadır. Kara üzerinde uçan uçakların denize mecburi iniş takımları yoktur, 1968 kasımındaki bir olayda bir pilot bunu belirtmiştir. Genellikle benzin bir sorun teşkil etmemektedir. 1969 Haziranında Oakland, California'dan New York'a giden bir uçak kaçırılmış ve Havana'ya 2700 millik bir uçuş yaptığında tanklarında oldukça benzin bulunduğu tesbit edilmiştir. Fakat 29 Ağustos 1969 da Suriye'ye kaçırılan T.W.A. uçağının ben-

zini tükenmek üzere idi. Bazan korsan benzin almak için uçağı indirmektedir. 1969 martında mürettebat «benzin kalmadı» diye bahane ile bir uçağı yere indirdiler ve uçakta yolcu olarak seyahat eden bir FBI ajanı korsanın silâhını almayı başardı. Buna mukabil benzin almak için inen kaçırılmış bir Kolombiya uçağına polis ateş açmış, korsan öldürülmüşse de baş pilot ta öldürülmüş ve bir çok kişi yaralanmıştır. Bunun için pilotlar korsana ateş açılmasını istememektedirler. Genel olarak hava korsanı kaçırdığı uçağın pilotluğuna karışmamaktadır fakat 1968 temmuzunda Filistin Kurtuluş Cephesi üyeleri tarafından kaçırılan bir İsrail uçağının pilotluğunu kaçıran korsanlar yapmıştı.

Genellikle kaçırılan uçaktaki yolculara dokunulmamaktadır, maamafih Küba'ya kaçırılan iki uçakta korsan hostesi zorlayarak yolcuları soymuştu. Her iki halde de Kübe Hükümeti çalınan para ve malları geri vermiştir. Amerikalı pilotlara korsanlara uysal davranılması emri verilmiştir. Uçak bazan da havadan bildiri atmaya yaramaktadır. 10 kasım 1961 de altı korsan Casablanca'dan Lisbon'a gitmekte olan bir Transportes Aereos Portugueses Şirketinin uçağını kaçırdılar. Lisbon üzerinde bir takım bildiri ve broşürler attıktan sonra Tanca'ya inmeye zorladılar. 27 Kasım 1961 de de beş korsan Caracas ile Maracaibo arasında uçan bir Venezuela uçağını ele geçirdiler, Caracas üstünde bir süre bülten attıktan sonra Hollanda'nın sömürgesi olan Curacao'ya indirdiler.

Hava korsanı genellikle yalnızdır. Fakat bazan iki, üç, dört kişi beraber olmuşlardır. Altı olayda korsan ailesinin mensuplarını yanına almıştır. A.B.D. lerinde 49 hava korsanından 14'ü sabıkalı, diğer 35'ten 4'ü ise polis tarafından aranmakta idi. Bunlar arasında karşılıksız çek kullanmadan, bir polisi öldürmeye tam teşebbüse kadar suç işlemişler vardı. Hava korsanının mutlaka siyasi suç işlediği nazariyesi yanlıştır. Görüldüğü üzere sabıkalılar veya suç işleyip kaçanlar da uçak kaçırmaktadırlar. Örneğin üç hava korsanının A.B.D. asker kaçağı oldukları ikisinin karısı ile kavga edip bunalım geçirdikleri, altı olayda da Amerikan hayatından bıkkınlık tesbit edilmiştir. A.B.D. lerinden Küba'ya iltica önemli bir sebep gibi gözükmüşse de Küba en yakın yer olduğundan bu daha çok yapılmıştır. Küba'ya uçak kaçıranlardan 10 hava korsanının akli muvazenesinin bozuk olduğu tesbit edilmiştir, hatırlanacak olursa Türkiye'den Bulgaristan'a uçak kaçıranlardan birisinin de akli muvazenesinin bozuk olduğu tesbit edilerek Bulgarlar tarafından bize teslim

edilmiş ve burada akıl hastahanesine yatırılmıştı. Altı hava korsanı sonradan kendi istekleriyle Küba'dan A.B.D. lerine dönmüşlerdir.

Prof. Agrawala 242 sayfalık kitabında hava korsanlığı ile ilgili metinlere 100 sayfalık yer ayırmıştır. Bu bakımdan hava korsanlığı ile ilgili 1973 yılına kadar akdedilmiş sözleşmeleri ve Birleşmiş Milletler kararları ile Milletlerarası Sivil Havacılık Genel Kurulu ve Konseyi kararlarını incelemek isteyenler için eser gerçekten değerli bir kaynak teşkil etmektedir. Milletlerarası ve milli sivil havacılık için en büyük tehlikeyi bugün güvensizlik teşkil etmektedir. Fakat ne acıdır ki bugün teknik ilerlemesi sayesinde artık hava nakliyeciliği çok emin bir ulaştırma yolu olmasına karşılık insan-oğlunun kendi tarafından yaratılan tehlike - uçak kaçırma ve uçağa sabotaj ile henüz başa çıkılamamıştır ve hava güvenliği bu bakımdan tehlikededir. İlk uçak kaçırılmaları 1940 larda olmuştur. Bunlardan birinde Bulgaristan'dan Türkiye'ye kaçırılan bir uçakta pilot öldürülmüştü. Bu uçakta siyaset adamları bulunduğundan Temyiz Mahkememiz o zaman bu suçun siyasi bir suç olduğuna öldürmenin ise Bulgaristan semalarında olduğundan bizi ilgilendirmediğine karar vermiş ve uçak kaçırılanlar salıverilmişlerdi. 1960'lardan beri uçak kaçırılmalar çoğalmıştır, bunların çoğu Arap gerillâları tarafından siyasi maksatlarla kaçırılmaktadır. Bazılarında ise fidye almak maksat olarak gözükmektedir. Nitekim St. Louis hava alanından havalanır havalanmaz bir hava korsanı American Airlines Şirketinin Boeing 727 uçağını kaçırmış ve yolcuların hepsinden para ve mücevherat topladıktan sonra İndiana Federe Devleti üzerinde paraşütle atlayıp kaçmıştı.

Birçok örgütler ve kişiler 1950'lerde havadaki suçlarla mücadele için önerilerde bulunmuşlardır. Bu konuda Gary N. Horlick'in *The Developing Law of Air Hijacking*, (*Harvard International Law Journal*, 1971 c. 12 no: 1 s. 33 de) adlı makalesinde uzun izahat mevcuttur.

1962'de A.B.D. leri kanunsuz ele geçirme ile mücadele için o sırada hazırlanmakta olan Hava Gemisinin Hukukî Durumu Sözleşme Tasarısına kanunsuz ele geçirme suçu ile ilgili bir madde eklenmesini önerdi. Öneri kişinin mensup olduğu devlet kanunları bu gibi suçları cezalandırıyorsa uçak kaçırmanın cezalandırılması veya mevcut iade hükümlerine göre iade edilmesini öngörüyordu. Bu sırada 1963 Tokyo Uçakta İşlenen Suçlar ve Bazı Diğer Eylemler

Hakkındaki Sözleşme hazırlanmakta olduğundan Amerikan önerisi dikkate alınmadı. Tokyo sözleşmesi uçak kaçırmayı hedef alan bir sözleşme değildir, sözleşmede hava korsanının ne şekilde muamele göreceği yer almamış sadece kaçırma dolayısıyla yolcuların zarar görmemelerine çalışılmıştır, 111. madde indikleri memlekete bunların seyahatlerine devam etmelerini sağlama izni vermesini öngörmektedir. Devletlerin bu kadar sınırlı bir yüküme bile ilgisiz kalmaları sebebiyle 1963'te imzalanan Tokyo Sözleşmesi ancak 4 Aralık 1969'da on ikinci onay belgesinin tevdiinden ve ancak bir çok uçaklar kaçırıldıktan sonra yürürlüğe girmiştir. Hatta Sözleşmenin yapılmasında davacı devlet olan Japonya dahi ancak 31 mart 1970 de bir uçağı Kore'ye kaçırıldıktan sonradır ki 26 Mayıs 1970'de Sözleşmeyi onaylamıştır.

Profesör Agrawala'nın bu eseri 16 Aralık 1970 tarihli Hava Gemisinin kanunsuz şekilde ele geçirilmesine Son Vermeye Dair La Haye Sözleşmesinin 1971 tarihli Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı İşlenen Fiillere Son Verme Hakkındaki Montreal Sözleşmesi hükümlerinin tahlili ve değerlendirilmesidir. Ayrıca Milletler Sivil Havacılık Teşkilâtının bütün bu Sözleşmelerin Dibaçelerindeki amaçlara yönelen çalışmaları da eserde yer almaktadır.

Eser onbir bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde Hava korsanlığının niteliği anlatılmaktadır. İkinci Bölümden altıncı bölüme kadar Hava Gemisinin kanunsuz şekilde ele geçirilmesine dair La Haye Sözleşmesi incelenmektedir. İkinci bölümde Suçun tanımlanması ve Şumulü, üçüncü bölümde kaza hakkı, dördüncü bölümde hava korsanlarının iadesi, beşinci bölümde hava korsanlarının cezalandırılması, altıncı bölümde La Haye Sözleşmesine göre diğer yükümler incelenmektedir. Eu arada gerekli olduğu yerlerde Tokyo Sözleşmesinin hükümlerine de atıf yapılmaktadır. Yedinci bölümde hava korsanlığı suçunun La Haye Sözleşmesi bakımından milletlerarası bir suç halini alıp almadığı, almamışsa Devletler Umumi Hukukuna göre «korsanlık» suçu olarak cezalandırılıp cezalandırılmıyacağı tartışılmaktadır.

Sekizinci bölüm 1971 Montreal Sözleşmesinin incelenmesine ayrılmıştır. Bilindiği üzere bu Sözleşme, La Haye Sözleşmesi esas olarak yapılmıştır, devletin kaza hakkı, iade, cezalandırma aşağı yukarı oradan alınmıştır. Bu bölümde iki Sözleşme arasındaki farklar gösterilmiştir. Dokuzuncu bölüm Milletlerarası Sivil Havacılık Teş-

kilâtı ile Birleşmiş Milletlerin diğer organlarında uçak kaçırma ve uçaklara sabotajla ilgili yapılan çalışmaları özetlemektedir. Önleme tedbirleri beşe ayrılabilir :

1 — Yerde kontrol: Durumu veya veya fiziki hali uçuşta tehlike arzedecek —örneğin aşırı sarhoş veya sağa sola saldıran bir deli — yolcuyu nakletmeme hakkı vardır. Ayrıca eşyaların havasız odadan geçirilmesi gibi bir tedbirle bomba ve patlayıcı maddelerin uçağa konması önlenabilir.

2 — Havada kontrol: Bu silâhlı muhafızların gizli olarak uçağa yerleştirilmesidir. Habeşistan Hava Yolları bunu yapmaktadır. Pilotlar kendi hayat ve güvenliklerini tehlikeye düşüren bu tedbire karşıdırlar.

3 — Özel Örgütlerce Kontrol: Pilot örgütleri 1969 martında Amsterdam konferansında hava korsanlarını cezalandırmayan devletleri boykot kararı almışlardır.

4 — Cezai müeyyidelerin artırılması.

5 — Uluslararası kontrolların artırılması.

Onuncu bölüm uçak kaçırılmalardan çıkan anlaşmazlık ve milletlerarası davalar üzerindedir. Bir Hindistan uçağının Pakistan'a kaçırılması üzerine Hindistan, Pakistan uçaklarının Hindistan üzerinden uçmalarını yasaklamış ve bunun sonucu her iki devlet Milletlerarası Adalet Divanında karşı karşıya gelmişlerdi. Onuncu bölümde bu olay tetkik edilmektedir. Onbirinci Bölüm İnfaza ait hükümlerine dairdir, kanunlardaki boşluklar açıklanmaktadır ve ayrıca kısa bir Sonuç sunulmaktadır. Ekler kısmında 19 belge yer almaktadır.

Eser hava korsanlığı ile ilgilenenlere gerekli bilgiyi sunacak mükemmel niteliktedir, kısa fakat özlü malumat verilmiştir, ayrıca araştırmacı için gerekli belgeler sona eklenmiştir.